

Litteratur

EMIL ELGEBRANT, Kryptovalutor. Särskild rättsverkan vid innehav av bitcoins och andra liknande betalningsmedel, Ackordcentralens skriftserie, Wolters Kluwer, 2016, 134 s.

Emil Elgebrant har skrivit den veterligen första svenska rättsvetenskapliga analysen av kryptovalutor i ett brett affärs- och förmögenhetsrättsligt sammanhang. Boken spänner över vida fält, från frågan om huruvida kryptovalutor utgör egendom, via redovisnings- och skatterättsliga frågor till frågor om utmätning och konkurs. Boken är kort och omfattar i brödtexten, det vill säga utan innehålls- och litteraturförteckning och register, endast 118 sidor.

Boken har i huvudsak handbokskaraktär. Varje kapitel kan läsas fristående; i den mån ett avsnitt bygger på tidigare resultat, hänvisas till dessa. I varje avsnitt dras de viktigaste argumentationslinjerna upp och föreslås en lösning på det centrala problemet. Denna teknik för dock med sig problem när boken ska läsas i ett svep (som inför en recension): upprepningarna blir något tröttsamma och distraherar. Boken kan därför inte betraktas som något sammanhållet bidrag till den rättsvetenskapliga diskussionen om kryptovalutor, utan utgör en probleminventering. Detta stämmer också väl överens med författarens syfte, som anges vara:

[...] att identifiera, analysera, sammanställa förmögenhetsrättsliga, obeståndsrättsliga, redovisningsrättsliga och skatterättsliga frågeställningar som aktualiseras av införandet av kryptovalutor [...] (s. 22)

Författaren har dock också ambitionen att "[...] stärka den rättsteoretiska förankringen av kommande rättsliga ställningstaganden." (s. 22). Han gör det enligt egen uppgift med utgångspunkt i ett "inifrånperspektiv" (s. 23), där fiktioner och analogislut utgör bärande delar av argumentationen.

Avseende detta senare syfte förefaller bokens karaktär av handbok delvis stå i vägen för de rättsvetenskapliga ambitionerna. Diskussionerna är korta och av argumentationsinventerande slag. Någon mera utförlig vägning av argumenten under hänsynstagande också till policy-frågor sker inte. Å ena sidan torde detta öka bokens användbarhet som handbok, men å andra sidan framstår författarens egen ståndpunkt ofta som inte helt förankrad i den föregående debatten, utan som en möjlig lösning bland flera mot bakgrund av den tidigare förda argumentationen. Rättsvetenskapligt sett inhägnar denna bok, och öppnar grindarna till, ett hittills obearbetat fält, snarare än att författaren själv verkligen sätter spaden i marken för bearbetning. Den eller de som följer efter Elgebrant, kommer att behöva förhålla sig till hans inventering av problemen, men inte nödvändigtvis till hans argumentation i alla delar.

Vid läsning av boken upplever jag ett visst språkligt tuggmotstånd. Elgebrant skriver på ett sätt som i mycket avviker ifrån mitt eget, och ibland noterar jag att jag tappar bort mig och behöver läsa om meningar för att rätt förstå innebörden. Emellanåt får jag känslan att korthet varit ett eget syfte (vilket skulle väl stämma överens med bokens karaktär av

handbok), vilket lett till att vissa argument känns närmast outvecklade. Tydligast blir detta tyvärr i den inledande beskrivningen av bitcoins och andra kryptovalutor som tekniskt fenomen (avsnitt 1.2). Jag skulle tro att den datortekniskt bevandrade helt kan förstå texten i avsnittet, men jag — vars informationsteknologiska bildning lämnar åtskilligt övrigt att önska — måste medge att jag inte fullt förstår på vilket sätt innehav och överlåtelse av bitcoins tekniskt sett fungerar. Med tanke på att en hel del av författarens juridiska resonemang vilar mot den tekniska bakgrunden, borde detta kapitel ha slipats mera och fått vara längre än ett avsnitt på sammantaget fem och en halv sidor. Jag störs också av de frekventa negationerna, där bland annat orden ”men” och ”dock” ofta staplas på varandra utan att det är helt klart i förhållande till vad ett visst argument utgör en motsats eller en avvikelse. Men språkbruk är sist och slutligen individuellt och språket fungerar i huvudsak bra för att bära fram budskapet.

Från ett bredare rättsvetenskapligt perspektiv upplever jag boken som välgörande, inte bara för att den försöker föra den juridiska debatten närmare den tekniska utvecklingens konkreta rättsliga problem, utan också för att författaren har mod att föra diskussioner om begrepp samt om juridiska grepp som fiktioner och analogier utan några större uppenbara skuld känslor. Det framstår för mig som läsare som befriande att se någon öppet och modigt hantera frågor som huruvida bitcoins kan utgöra egendom eller om äganderättens yttre manifestation utan att jag ska behöva ta mig igenom långa rättfärdiganden av rättsteoretisk natur för varför detta ska vara tillåtligt. Författaren synes också ha en välgörande realistisk inställning till behovet av analogier och fiktioner: dessa behövs för att få ihop den juridiska argumentationen och är inte i sig och som sådana förkastliga.

Sammanfattningsvis utgör Elgebrants bok en förtjänstfull början på vidare rättsvetenskapligt arbete med frågor om kryptovalutor. Det står att hoppas att författaren återkommer med fördjupande analyser avseende åtminstone några av de många olika frågor han pekar på.

Jakob Heidbrink